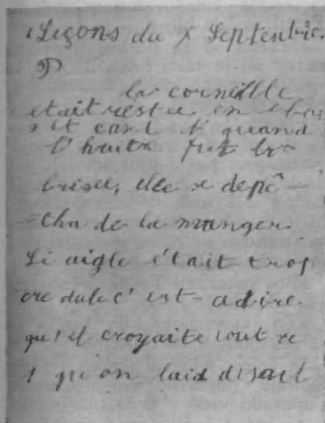

Pokojni viteški kralj kot šolarček

Levo: Prva francoska šolska naloga sedemletnega princa v osnovni šoli v Ženevi (Švica).
Desno: Naš nepozabni kralj Zedinitelj (v sredi s širokim slamnikom) med svojimi součenci in součenci

A r n o š t A d a m i č

Lažnivci

Zunaj je tulila silna burja in oznanjevala pošastno noč. Gostilničar je zaklenil vrata in prižgal svetiljko, medtem je pa že metal piš prve težke kaplje na šipe. Okoli mize so sedeli pri kozarcu vina trije popotniki, ki jih je bila usoda zanesla k isti mizi. Ljudje s ceste se spoznajo na prvi pogled, zato je beseda tekla gladko, domači so jih za pečjo z zanimanjem poslušali, kajti vedeli so mnogo zanimivega.

»Bog se usmili,« je vzdihnila gospodinja, »takega viharja pa še ne.«

»Kaj bo to,« se je oglasil prvi, »doživel sem že hujši vihar. Lansko leto sem bil v Holandiji. Tam je vse ravno in skoro nobenega gozda. Pri nekem kmetu sem se udingal, da mu prebelim hišo. Baš sem pri delu, ko potegne strašen piš. Hitim in hitim, a komaj pomočim belačo v barvo, potegne in mi sproti odnese vso barvo. Gledam, kam jo nese in vidim, da na sosednjo hišo, ki se je, ena, dve, krasno prebarvala z mojo barvo. To vidim, vzamem škafec in grem streljaj od hiše, škropim z belačo po zraku in, ena, dve, delo je bilo izvršeno v največje kmetovo zadovoljstvo.«

Zdaj se je na dolgo odkašljal drugi popotnik in menil, da to še ni nič.

»Tudi jaz sem na ta način prebelil hišo, baš v Holandiji nekemu kmetu. Ali meni je barvo neslo skozi zidovje, sobe je krasno prebelilo, dobil sem dvojno plačilo za svoje delo, ena, dve.«

In je zahrkal še tretji, kakor da se je nečesa domislil.

»To bo pa najbrž res držalo. Še pred kratkim mi je dotični kmet vse potrdil. Ali, pomislita! Medtem ko se takole pogovarjava, spet potegne tista prismojena holandska burja. Ena, dve: odnese vajino barvo s hiše in sob.«

»Bog se usmili, potem pa lahko pride nad nas taka burja in nam odnese streho, ki je že slaba,« je vzdihnila gospodinja in se križala.

»Nič se ne bojte,« je menil prvi. »To ni še vse skupaj nič. Bil sem po tistem v Parizu. Kar ti potegne po ulicah, da je tlak zvilo in ga povilo kakor preprogo. To je bila reč, to!«

»Čudno je res da bilo, ali ljudje so tekli domov po žebelje in začeli pribijati tlak nazaj na cesto.« Drugi se je zmagovalno nasmehnil. Tretji pa kar hitro:

»Seveda so ga poskušali pribiti nazaj, ali je tako brilo, da jim je sproti v rokah žebelje skrivilo in niso nič opravili.«

Gostilničarjeva družina je debelo strmela nad to strašno burjo. Nenadoma pa je potegnil tak piš, da je ugasnilo luč. V podstrešju je čudno zaškripalo. V nastalo temo, ki jo je sekalo bučanje izpod neba in strahovit naliv, se je zdajci razlegel obupen klic:

»Bog pomagaj! Tecite držat streho, odneslo jo bo!«

»To naj verjame kdo drugi,« so se zakrohotali brezposelni.

In je res odneslo streho, podrlo zidovje, odplavilo vso družino s popotniki vred v pošastno noč...

Ampak je najbrž tudi to laž.

Kdo so bili janičarji?

Turški sultan Orkan je osnoval v svoji vojski stalno četo, ki so jo nazivali v turškem jeziku »jeni-čeri«, kar pomenj po naše »nova četa«. Vojaki te čete so bili povečini izbrani iz vrst kristjanov, ki so jih Turki ujeli na svojih zmagoslavnih bojnih pohodih in potem poturčili (napravili za Turke).

Ker pa se je pozneje izkazalo, da ti starejši suznji niso bili dobri in zanesljivi vojaki, so izbirali Turki vojake za to četo na drug način: vsakega desetega dečka, ki je bil star nad sedem let, so v krajih, ki so bili pod turško nadvlado, odvzeli kristjanom, ga poturčili, vzgojili in napravili za janičarja.

V starih časih so se pojavljali Turki v naših krajih, o tem nam pričajo množestevilni zgodovinski podatki in ostanki iz tedanjih časov. Če so prišli v naselbino, so odvedli s seboj vso moško mladino. Drugače pa je bilo v

krajih, ki so bili podjarmljeni od Turkov. Če je bilo v kraju 50 dečkov, so jih od teh odvedli s seboj pet; izbirali so vedno najlepše in najmočnejše otroke. Starši niso v takih primerih mogli nič doseči, ker jih je čakala smrtna kazen, če so se zoperstavili.

Kakor po naših krajih, tako so delali tudi po vsem krščanskem Balkanu; posebno pa niso prizanašali Srbom, ki so bili že tedaj na glasu izvrstnih in hrabrih vojščakov. Mnogo srbskih dečkov, ki so jih odvedli v Turčijo in poturčili, je prišlo do visokih dostojanstev, položajev in odlikovanj. Tako je postal, ko je odrasel, neki deček iz vasi Sokolović blizu Višegrada veliki vezir, prvi sultanov svetovalec. Njegovo srbsko ime je bilo Bajica, a turški se je imenoval Mehmed. Bil je to slavni Mehmed-paša Sokolović, moder državnik in hraber vojak. V dobi njegovega vezirstva je prišla Turčija do največje moči. Znameniti janičar pa je tudi svojim rojakom Srbom, ki so bili pod turškim jarmom, zelo olajšal njihovo trpljenje.